

ETTA & OTTO & RUSSELL & JAMES

Emma Hooper

ETTA &
OTTO &
RUSSELL
& JAMIES

Uit het Engels vertaald door Johan Hos

Uitgeverij Podium
Amsterdam

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds.

Deze uitgave is mede tot stand gekomen door bemiddeling van
William Morris Endeavor.

Oorspronkelijke titel *Etta and Otto and Russell and James*

© 2014 Emma Hooper

© 2014 Nederlandse vertaling Johan Hos/Uitgeverij Podium

Omslagontwerp Roald Triebels

Foto omslag Rich Seymour/Getty Images

Foto auteur Martin Tompkins

Zetwerk Asterisk*, Amsterdam

ISBN 978 90 5759 688 9

Verspreiding voor België: Elkedag Boeken, Antwerpen

www.uitgeverijpodium.nl

*Voor C & T
altijd en altijd
altijd verder*

I

Otto,

begon de brief, in blauwe inkt,

Ik ben weg. Ik heb nog nooit het water gezien, dus daar ben ik heen. Maak je geen zorgen, ik heb de wagen voor jou laten staan. Ik loop wel. Ik zal proberen te onthouden terug te komen.

(altijd)

je,

Etta.

Onder de brief had ze een stapel receptkaarten gelegd. Alles wat ze altijd had gekookt. Ook in blauwe inkt. Zodat hij zou weten wat hij moest eten terwijl zij weg was. Otto ging aan tafel zitten en schikte ze zo dat er geen enkele over een andere heen lag. Kolommen en rijen. Hij overwoog zijn jas en schoenen aan te trekken en haar te gaan zoeken, misschien de burens te vragen of die hadden gezien welke kant ze op was gegaan, maar deed het niet. Hij bleef met de brief en de kaarten aan tafel zitten. Zijn handen trilden. Hij legde de ene op de andere om ze stil te krijgen.

Na een tijdje stond Otto op en haalde hun wereldbol. Er zat een lampje in waarvan het licht door de lengte- en breedtegraden naar buiten scheen. Hij knipte het aan en deed de gewone keu-

kenverlichting uit. Hij zette de bol op het andere uiteinde van de tafel, bij de brief en de kaarten vandaan, en volgde een route met zijn vinger. Halifax. Als ze naar het oosten ging, had Etta 3232 kilometer af te leggen. Naar het westen, naar Vancouver, 1201 kilometer. Maar ze zou naar het oosten gaan, wist Otto. Hij voelde het strakke in de huid rond zijn borst die kant op trekken. Hij zag dat zijn jachtgeweer uit de kast bij de voordeur verdwenen was. Het zou nog iets van een uur duren voordat de zon opkwam.

Otto was opgegroeid met veertien broers en zussen. Vijftien kinderen, hem meegerekend. Dat was toen de griep kwam en maar niet wegging, de grond nog droger was dan anders, toen de banken platzak waren en de vrouwen op de boerderijen meer kinderen verloren dan ze behielden. Gezinnen bleven het maar proberen, drie baby's op vijf zwangerschappen en op iedere drie baby's één kind. De meeste vrouwen waren het grootste deel van de tijd zwanger. Het silhouet van een mooie vrouw was in die periode een silhouet met de ronding van wat komen kon. Otto's moeder was geen uitzondering. Mooi. Altijd rond.

Toch waren de andere boeren en hun vrouwen voor haar op hun hoede. Ze was vervloekt of gezegend: *bovennatuurlijk*, zeiden ze bij de brievenbussen tegen elkaar. Want Otto's moeder, Grace, verloor geen van haar kinderen. Niet één. Iedere blakende zwangerschap leverde zonder problemen een blozende zuigeling op en iedere zuigeling een kind met flaporen dat, tussen broertjes en zusjes in grijs en lichtgrijs nachtgoed, sommige met een baby op de arm, andere hand in hand, in de deuropening van de ouderslaapkamer gespannen luisterde naar het gekreun dat daarbinnen klonk.

Etta, daarentegen, had maar één zus. Alma met het pikzwarte haar. Zij woonden in de stad.

‘Laten we spelen dat we non zijn,’ zei Etta een keer, na school maar voor het eten.

‘Waarom non?’ zei Alma. Ze maakte een vlecht in Etta’s haar. Etta’s doodgewone, net-koeienpoep-haar.

Etta dacht aan de nonnen die ze soms aan de rand van de stad zagen, als ze zich vroom-spookachtig tussen de winkels en de kerk bewogen. Soms bij het ziekenhuis. Altijd schoon in zwart en wit. Ze keek naar haar rode schoenen. Blauwe gespen. Los. ‘Omdat ze mooi zijn,’ zei ze.

‘Nee, Etta,’ zei Alma, ‘nonnen worden nooit mooi. En beleven geen avonturen. Iedereen vergeet nonnen.’

‘Ik niet,’ zei Etta.

‘En trouwens,’ zei Alma, ‘misschien trouw ik wel. En jij ook.’

‘Nee,’ zei Etta.

‘Misschien,’ zei Alma. Ze bukte zich en gespte de schoenen van haar zus dicht. ‘En de avonturen dan?’

‘Die beleef je voordat je non wordt.’

‘En dan moet je ermee ophouden?’ vroeg Alma.

‘En dan mag je ermee ophouden.’

De eerste akker die Etta de ochtend dat ze vertrok overstak was van hen. Van haar en Otto. Als hier ooit dauw zou liggen, zouden de tarwestengels nog met dauw bedekt zijn. Maar haar benen raakten alleen maar bedekt met stof. Warm, droog stof. Ze was in minder dan geen tijd hun akkers overgestoken; haar voeten waren nog niet eens aan de zware schoenen gewend. Al twee kilometer afgelegd. De akker van Russell Palmer was de volgende.

Etta wilde niet dat Otto haar zag weggaan, en daarom was ze zo vroeg, zo stilletjes vertrokken. Maar Russell kon haar niets schelen. Ze wist dat hij haar nooit kon bijhouden, zelfs als hij zou willen.

Hij had tweehonderd hectare meer land dan zij en zijn huis was hoger, ook al woonde hij er alleen en ook al was hij vrijwel nooit binnen. Vanochtend stond hij halverwege zijn huis en de grens van zijn land, midden in het vroege graan. Hij stond, en hij keek. Etta moest een kwartier lopen voordat ze bij hem was.

‘Een goede ochtend om te kijken, Russell?’

‘Gewoon. Nog niets.’

‘Niets?’

‘Niets wat de moeite waard is.’

Russell keek of hij herten zag. Hij was nu te oud om zelf zijn land te bewerken, dat deden ingehuurd arbeiders, en dus keek hij of hij herten zag, van vlak voor zonsopkomst tot ongeveer een uur erna, en dan weer van ongeveer een uur voor zonsondergang tot vlak erna. Soms zag hij er een. Maar meestal niet.

‘Nou ja, hoogstens jou. Misschien heb jij ze verjaagd.’

‘Zou kunnen. Het spijt me.’

Russell had onder het praten alle kanten op gekeken, naar Etta, langs haar heen, boven haar, weer naar haar. Maar nu hield hij daarmee op. Hij keek alleen nog maar naar haar.

‘Spijt het je?’

‘Van de herten, Russell, alleen van de herten.’

‘Weet je het zeker?’

‘Ik weet het zeker.’

‘O. Oké.’

‘Ik loop verder, Russell. Succes met de herten.’

‘Oké. Prettige wandeling. De groeten en het beste aan Otto. En aan de herten, mocht je die zien.’

‘Zal ik doen. Nog een prettige dag, Russell.’

Hij nam haar hand, dooraderd, oud, tilde hem op en kustte hem. Hield hem één, twee tellen tegen zijn lippen. ‘Ik ben hier als je me nodig hebt,’ zei hij.

‘Ik weet het,’ zei Etta.

‘Oké. Het ga je goed.’

Hij vroeg niet: waar ga je heen, of: waarom ga je. Hij draaide zich weer in de richting waar de herten konden zijn. Zij liep verder, naar het oosten. In haar tas, zakken en handen had ze:

Vier stel ondergoed.

Een warme trui.

Een beetje geld.

Papier, voor het merendeel leeg, maar één vel met adressen en één met namen.

Een potlood en een pen.

Vier paar sokken.

Postzegels.

Koekjes.

Een klein brood.

Zes appels.

Tien wortels.

Chocola.

Water.

Een landkaart, in een plastic zak.

Otto's geweer, met patronen.

Een schedeltje van een vis.

Otto van zes liep het kippengaas na op gaten van vossengrootte. Een vos kon door alles heen wat groter was dan zijn gebalde vuist, zelfs onder de grond, zelfs heel hoog. Altijd als hij een opening vond, duwde hij er zachtjes met zijn hand tegenaan, alsof hij een vos was. De kippen renden altijd weg. Behalve als Wiley, die het karweitje had graan naar de vogels te gooien, bij hem was. Maar deze keer was Wiley er niet bij en dus waren de kippen bang voor Otto's vuist. Ik ben een vos. Otto vouwde zijn duim om zijn samengebalde vingers heen en bewoog hem als een bek. Ik ben een vos, laat me erin, zachtjes duwend, maar hard als een vos, als een vossenbek. Ik heb honger, ik eet je op. Otto had honger. Dat had hij bijna altijd. Soms at hij kleine hapjes kippengraan. Goed om op te kauwen. Als Wiley er niet was.

Hij had drieënhalve kant van het gaas nagelopen toen Winnie van drieënhalf, in tuinbroek, zonder hemdje, kwam aanlopen. Otto had haar die ochtend een hemdje aangetrokken, maar het was heet en dus had ze het uitgedaan. 'Eten,' zei ze. Zo dichtbij dat hij het hoorde, maar niet te dichtbij: ze was bang voor kippen. 'Otto,' zei ze, 'etenstijd.' Toen liep ze verder, op zoek naar Gus, om hetzelfde tegen hem te zeggen. Dat was haar karweitje.

Behalve een naam had ieder kind bij Otto thuis ook een nummer, zodat je makkelijker kon onthouden wie wie was. Marie-1, Clara-2, Amos-3, Harriet-4, Walter-5, Wiley-6, Otto-7, enzovoort. Marie-1 was het oudste. Zij had de nummering bedacht.

'1?'

'Ja.'

'2?'

'Ja.'

'3?'

'Hallo.'

'4?'

'Ja, hallo.'

'5?'

'Ja, ja, hallo, hallo.'

'6?'

'Present.'

'7?'

'Ja, alstublieft.'

'8?'

'Present.'

'9?'

'Hallo!'

Iedereen was altijd present. Niemand liep ooit een maaltijd mis, 's middags noch 's avonds. 'Zo,' zei Otto's moeder, 'iedereen is er. Is iedereen schoon?'

Otto knikte heftig. Hij was schoon. Hij rammelde. Alle anderen knikten ook. Winnie had ontzettend vieze handen en iedereen wist dat, maar iedereen knikte, Winnie niet uitgezonderd.

'Goed,' zei hun moeder met de opscheplepel tegen haar bolle buik. 'Soep!'

Iedereen schoof snel aan tafel, elk op zijn eigen stoel. Alleen was er vandaag geen stoel voor Otto. Of beter gezegd, er stond wel een stoel maar er zat iemand anders op. Een jongen. Geen broer. Otto keek hem aan, reikte toen voor hem langs en pakte de lepel die voor hem lag.

'Die is van mij,' zei hij.

'Oké,' zei de jongen.

Otto pakte het mes ook. 'Ook van mij,' zei hij. 'En die ook,' zei hij, terwijl hij de nog lege kom pakte.

'Oké,' zei de jongen.

De jongen zei verder niets en Otto wist niet wat hij verder nog kon zeggen of doen. Hij stond achter zijn stoel en probeerde niet alles te laten vallen en niet te huilen. Hij kende de regels. Je viel ouders niet lastig met kinderproblemen tenzij er iets bloedde of het om een dier ging. Otto's moeder kwam met de pan en de lepel, kind voor kind, rond de tafel en dus zou Otto stilletjes huilend met zijn spullen moeten wachten tot ze bij hen zou zijn. De andere jongen keek gewoon strak voor zich uit.

Otto's moeder schepte precies één lepel soep in de kom van ieder kind. Precies één voor elk kind totdat ze inhield, en: 'Ik geloof niet dat jij Otto bent.'

'Nee, ik ook niet.'

'Ik ben Otto. Ik sta hier.'

'Wie is dit dan?'

'Dat weet ik niet.'

'Ik ben van hiernaast. Ik heb honger. Ik heet Russell.'

'Maar bij Palmer hebben ze geen kinderen.'

'Ze hebben een neef. Eén neef. Ik.'

Otto's moeder zei even niets. 'Clara-2,' zei ze, 'wil jij nog een kom uit de kast pakken?'

Tot voor kort hadden Russells ouders in de stad gewoond, in Saskatoon, en tot voor kort had Russell daar ook gewoond, bij hen. Maar vijf weken geleden hadden de banken, voor iedereen die dat zelf nog niet in de gaten had, in de krant bekendgemaakt dat alles helemaal was misgegaan, en drie weken geleden was de vader van Russell, die midden in het centrum een winkel ronde, een alleswinkel met moersleutels en citroenzuurtjes en bedrukte ka-toentjes op platte rollen, een beetje bleek geworden, en toen een beetje duizelig, waarop hij moest gaan zitten en toen gaan liggen nadat hij verschrikkelijk was begonnen te zweten en Russell al-maar koud water uit de keuken moest halen en in de grootste bronzen kan de trap op moest zeulen, tegen zich aan gedrukt, zo koud van het water dat erin zat, en naar de slaapkamer brengen waar zijn vader lag, eerst alleen en toen al snel met de dokter aan zijn bed en toen, niet veel later, met de dokter en de priester aan zijn bed, terwijl Russells moeder voor iedereen kookte en zich bezighield met 'die godgeklagde papierwinkel', totdat twee weken geleden, terwijl Russell de twaalfde bronzen kan uit de keuken haalde, zo koud tegen zijn borst en buik, bijna brandend koud, zijn vader het opgaf en stierf. Zijn moeder zuchtte en trok haar zwarte jurk aan, die met het gesteven kanten kraagje, waar-na ze de winkel voorgoed op slot deed en als typiste ging werken in Regina.

Russell was een stuk in de trein met haar meegereisd. Hij had nog nooit in een trein gezeten. De mager-magere koeien schoten zo snel voorbij. Russell wilde uit het raam hangen en zijn ogen

zo wijd als hij kon opensperren zodat alle lucht erin zou waaien en ze voor altijd zou drogen. Maar de ramen konden niet open. En dus streek hij in plaats daarvan met zijn vinger op en neer over het ingewikkelde patroon van zijn moeders kanten kraagje en liet zijn ogen nat worden. Bijna precies halverwege Saskatoon en Regina stopte de trein en stapte Russell uit, en zijn moeder niet. 'Je zult het naar je zin hebben op de boerderij,' zei ze. 'Op boerderijen is het beter.'

'Oké,' zei Russell.

'Daar is het beter.'

'Oké,' zei Russell.

'En ik zie je gauw weer, weet je.'

'Ja,' zei Russell, 'oké.'

Russells oom en tante stonden op het perron te wachten. Ze hadden van de zijkant van een melkkrat een bordje gemaakt. WELKOM THUIS RUSSEL! stond erop. Ondanks dat ze het hadden geprobeerd, hadden ze zelf geen kinderen.

Datzelfde jaar, het jaar waarin Etta zes werd, regende het niet, niet één keer. Dat was vreemd, het was erg, maar erger was dat het ook niet sneeuwde. In januari kon ze buiten de stad door het hoge gras lopen en leek het of het zomer was; geen rijp, geen stuifsnieuw, maar als je de grassprietten aanraakte, of als er een vogel op probeerde neer te strijken, verkruimelden ze broos en bevroren. Alma was met Etta gaan wandelen naar waar de beek was, als er een beek was. Ze keken naar de skeletten van vissen, uitgestrekt op de droge bedding, zo wit als ze nog nooit hadden gezien. Als een kever of een worm een gaatje door een van de graten had geboord, namen ze die mee naar huis om er een ketting van te maken. In de schedels zaten natuurlijk al gaten, maar Etta's zus wilde daar geen sieraden van maken.

'Die kunnen weer levend worden als ze je huid aanraken,' zei ze, 'en gaan praten. Laat die maar liggen.'

'Oké,' zei Etta. Maar toen Alma even niet keek, propte ze kleine schedeltjes in haar wanten, tegen de rug van haar handen zodat ze haar vingers nog kon buigen.

'Heb je koude oren?' vroeg Alma.

'Een beetje,' zei Etta. Ook al had ze helemaal geen koude oren. Ze hield haar wanthanden tegen haar oren om te kijken of ze ze kon horen, de vissenschedeltjes. Of het contact met haar huid genoeg was om ze wakker te maken, om ze te laten praten. De wind maakte die dag veel lawaai, maar als Etta hard genoeg haar huid tegen het bot en tegen de wol drukte, was er wel iets. Er was gefluister.

‘Wat spreken vissen?’

Alma was bezig het stof van een prachtige, bijna doorzichtige graat te vegen en keek niet op. ‘Waarschijnlijk Frans,’ zei ze, ‘net als oma.’

Etta drukte haar wanten tegen haar oren en fluisterde: ‘Moet ik non worden?’

De wind maakte lawaai en de palmen van haar wanten zeiden: *Non, non, non.*